

Advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport Zandwin- en
natuurontwikkelingsplan
"Over de Maas"

17 juni 2003

ISBN 90-421-1169-0
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

uw kenmerk
RE2003.121294

uw brief
26 maart 2003

ons kenmerk
1343-51/Dr-me

onderwerp
Advies voor richtlijnen Zandwin- en
Natuurontwikkelingsplan "Over de Maas"

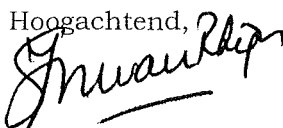
doorkiesnummer
(030) 234 76 06

Utrecht,
17 juni 2003

Geacht College,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Zandwin- en Natuurontwikkelingsplan "Over de Maas". Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. J.G.M. van Rhijn
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Zandwin- en Natuurontwikkelingsplan
"Over de Maas"

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Zandwin- en Natuurontwikkelingsplan "Over de Maas"

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het
milieueffectrapport over Zandwin- en Natuurontwikkelingsplan "Over de Maas",

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland door de Commissie voor de
milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Zandwin- en Natuurontwikkelingsplan "Over de Maas",

de secretaris

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

dr. G.P.J. Draaijers

de voorzitter

A handwritten signature in black ink, featuring a large, bold 'J' and 'M' with a horizontal line underneath.

drs. J.G.M. van Rhijn

Utrecht, 17 juni 2003

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	2
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEM- EN DOELSTELLING, LOCATIEKEUZE EN BESLUITVORMING	3
3.1 Probleem- en doelstelling	3
3.2 Locatiekeuze.....	4
3.3 Besluitvorming	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
4.1 Algemeen.....	6
4.2 Alternatieven	7
4.3 Nulalternatief	8
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	8
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN	10
5.1 Algemeen.....	10
5.2 Water en bodem	11
5.3 Natuur	12
5.4 Landschap en cultuurhistorie	12
5.5 Woon- en leefmilieu	13
5.6 Morfologie, debiet en stroomsnelheden	14
5.7 Veiligheid en scheepvaart.....	14
5.8 Landbouw	15
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	15
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	15
8. EVALUATIEPROGRAMMA	16
9. VORM EN PRESENTATIE	16
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	16

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 maart 2003 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 87 d.d. 7 mei 2003
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De Provincie Gelderland is voornemens om via een partiële streeplanherziening de winning van beton- en metselzand¹ mogelijk te maken in de Maasuijterwaarden 'Over de Maas' en 'Moleneindse Waard', gelegen op de noordoever van de Maas in de gemeente West Maas en Waal. De zandwinning zal geschieden in combinatie met natuurinrichting van het gebied. Voor de streeplanherziening is het nodig een procedure voor de milieueffectrapportage te doorlopen.

Bij brief van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 25 maart 2003 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport². De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in onder andere de Staatscourant van 26 maart 2003³.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

Doelstelling

De doelstellingen voor natuurontwikkeling voor de locatie Over de Maas dienen expliciet geformuleerd te worden. Beschrijf:

- waar, op welke termijn en hoe men welke natuurdoeltypen wil realiseren;

¹ In de rest van dit advies wordt in dit verband gesproken over industriezand

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁵ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

- hoe de doelen voor natuurontwikkeling zich verhouden tot de uitgangspunten en doelen voor natuurontwikkeling in de Visie Fort Sint Andries;
- welke bijdrage geleverd wordt aan vermindering van de hoogwaterproblematiek van de Maas;
- in hoeverre het initiatief aansluit en anticipeert op de ruimtelijke claims en eisen die voortkomen uit de Maaswerken en de Integrale Verkenning Maas.

Locatiekeuze

Beschrijf op welke wijze de locatiekeuze tot stand is gekomen en welke overwegingen en speciaal milieuoverwegingen daarbij een rol hebben gespeeld, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau. Ga specifiek in op:

- de argumenten af te stappen van het uitgangspunt van het oorspronkelijke Gelderse ontgrondingenbeleid en het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) dat buitendijks geen diepe ontgrondingen zijn toegestaan;
- de formele en juridische status van de toezegging van de Ministeries LNV en V&W om in Over de Maas wél diepe ontgrondingen toe te staan, onder de voorwaarde dat substantiële natuurwaarden worden gecreëerd. Beschouw in het licht van deze toezegging het geringe draagvlak voor het initiatief in de gemeente Lith en definieer wat moet worden verstaan onder substantiële natuurwaarden.

Meest milieuvriendelijke alternatief

Ontwikkel doelgericht het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) met de volgende aandachtspunten:

- houdt bij de inrichting van het plangebied zoveel mogelijk rekening met de potenties van het gebied die geboden worden door het optreden van kwel vanuit de rivier de Waal, de ecohydrologische relatie met de rivier de Maas en de reeds aanwezige natuurwaarden. Houdt daarnaast rekening met de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden;
- streef naar het zoveel mogelijk voorkomen van de aantasting van het woon- en leefmilieu tijdens de realisatiefase van het project.

Beargumenteer daarbij de keuzes die gemaakt zijn voor het realiseren van 'natte natuur' via het creëren van oeverzonemilieus, en het realiseren van 'droge natuur' via het minimaliseren van de oppervlakte van het zandwingebied en het zodanig inrichten van de 'gespaarde' gebieden dat de gewenste (droge) natuurdoeltypen gerealiseerd worden.

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de verschillende alternatieven dienen vergeleken te worden met enerzijds de bestaande toestand van het milieu en anderzijds de bestaande toestand plus de autonome ontwikkeling ervan. Betrek bij de autonome ontwikkeling in ieder geval het Natuurontwikkelingsplan Fort Sint Andries, het Ontwerp-landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling en de maatregelen in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier.

Samenvatting

Het is belangrijk dat de informatie in het MER voor éénieder toegankelijk is. Een goede samenvatting is essentieel voor de overdracht van informatie aan een brede doelgroep.

3. **PROBLEEM- EN DOELSTELLING, LOCATIEKEUZE EN BESLUITVORMING**

3.1 Probleem- en doelstelling

Winning industriezand

Beschrijf in het MER de taakstelling van de Provincie Gelderland voor de winning van industriezand. Geef voor de verschillende taakstellingsperioden de mogelijkheden aan deze te realiseren. Ga daarbij in op de bijdrage die geleverd kan worden door:

- 'zandlening' uit de provincie Noord-Brabant;
- het intensiveren van bestaande Gelderse zandwinlocaties;
- zandwinning in het kader van projecten voor Ruimte voor de Rivier;
- zandwinning uit de Noordzee en het IJsselmeer.

Geef in het MER aan:

- welke bijdrage de winning van industriezand in Over de Maas levert aan het realiseren van de taakstelling van de Provincie Gelderland. Beschrijf welke fasering in de winning is voorzien mede in relatie tot de verschillende taakstellingsperioden. Geef de mogelijke consequenties aan van het advies van de Commissie Tommel⁶;
- op welke wijze het 'gat' zal worden gedicht tussen de oorspronkelijk voorziene te winnen hoeveelheid industriezand op locatie F3b (36 miljoen ton) en de te realiseren hoeveelheid te winnen industriezand op locatie Over de Maas (15-17 miljoen ton);
- de totale hoeveelheid te ontgronden materiaal met daarbij de hoeveelheid per type materiaal (industriezand, ophoogzand, grind, klei, etc.) en hun bestemming;
- welke bijdrage de winning van industriezand in Over de Maas levert aan vermindering van de hoogwaterproblematiek van de rivier de Maas, mede in relatie tot de doelstellingen voor Ruimte voor de Rivier.

Natuurontwikkeling

De Commissie is van mening dat de doelen voor natuurontwikkeling in Over de Maas expliciet geformuleerd moeten worden. Beschrijf in het MER waar, op welke termijn en hoe men welke natuurdoeltypen wil realiseren. Concretiseer de doelen zoveel mogelijk in termen van een streefbeeldbeschrijving en doelcomponenten (beoogde ecotopen, levensgemeenschappen, doelsoorten). Besteed speciale aandacht aan het beschrijven van de doelstelling voor het creëren van waardevolle natuur in de (diepe) ontgrondingsplassen en de haalbaarheid daarvan.

Geef aan hoe de doelen voor natuurontwikkeling in Over de Maas zich verhouden tot de uitgangspunten en doelen voor natuurontwikkeling die zijn overeengekomen in de Visie Fort Sint Andries en in het kader van het Natuurvriendelijke Oeverproject van Rijkswaterstaat. Besteed aandacht aan de gevolgen van uitvoering van het project Over de Maas voor de realisatie van de Visie Fort Sint Andries, bijvoorbeeld met betrekking tot jaarrondbegrazing met

⁶ De Commissie Tommel heeft onlangs geadviseerd om voor de periode na 2008 de taakstellingen voor de winning van industriezand af te schaffen om daarmee ruimte te bieden voor meer zelfregulering door de markt.

gebruikmaking van de hoge uiterwaarden en het verloren gaan van in hoge uiterwaarden aanwezige potenties voor het creëren van hoge natuurwaarden (bijvoorbeeld stroomdalflora, hardhoutoibos). Beschrijf in welke mate realisatie van Over de Maas als natuurontwikkelingsgebied conform de Visie Fort Sint Andries alsnog gestalte kan krijgen, bijvoorbeeld via uitruil van landbouwgronden en of herverkaveling zoals voorzien in het Ontwerp-landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling⁷. Beschrijf in het MER de status van zowel de Visie Fort Sint Andries als van het Ontwerp-landinrichtingsplan.

Geef aan in welke mate de realisatie van natuurontwikkeling afhankelijk is van de in de startnotitie genoemde eventueel extra te winnen hoeveelheid industriezand ter bekostiging van maatregelen ter verbetering van de natuurwaarden (1-2 miljoen ton extra). Geef daarbij tevens aan welke extra oppervlakte/diepte nodig is voor deze aanvullend te winnen hoeveelheid.

3.2 Locatiekeuze

Er is voor gekozen geen locatie-MER uit te voeren. De keuze voor de locatie Over de Maas dient derhalve in het MER goed onderbouwd te worden. Beschrijf op welke wijze de locatiekeuze tot stand is gekomen en welke overwegingen daarbij een rol hebben gespeeld, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau. Geef aan welke locaties in de provincie Gelderland en welke alternatieven daarbuiten (zandlening van andere provincies, zandwinning uit de Noordzee en het IJsselmeer) zijn beschouwd en op grond van welke argumenten deze al dan niet zijn afgefallen.

Besteedt speciale aandacht aan de milieuoverwegingen die een rol hebben gespeeld bij de locatiekeuze. Breng voor de verschillende milieuthema's de scores van de beschouwde locaties in beeld; dat wil zeggen: geef globaal de gevolgen aan voor landschap, cultuurhistorie, water, bodem, natuur, woon- en leefmilieu, morfologie, debiet en stroomsnelheden, veiligheid en scheepvaart, en landbouw. Geef aan welke locaties op grond van milieuoverwegingen beter zouden scoren en de argumenten waarom deze locaties zijn afgefallen. Ga daarbij specifiek in op de argumenten:

- om af te stappen van het uitgangspunt van het oorspronkelijke Gelderse ontgrondingenbeleid en het Structuurschema Groene Ruimte welke buitendijks geen diepe ontgrondingen toestaan;
- waarom alléén in de gemeente West Maas en Waal naar een buitendijkse locatie is gezocht en niet naar andere buitendijkse locaties binnen de provincie Gelderland.

3.3 Besluitvorming

In de startnotitie wordt een opsomming gegeven van beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten die van belang zijn voor het initiatief. Geef in het MER voor elk van deze beleidsstukken kort de status aan alsmede de randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies

⁷ In haar inspraakreactie geeft de 'Landinrichtingscommissie voor ruilverkaveling Land van Maas en Waal' aan dat realisatie van natuurontwikkeling van Over de Maas één van de doelen is van het inrichtingsplan (inspraakreactie nr. 5, bijlage 4).

e.d.) die eruit voortvloeien voor het initiatief. Besteed bij de randvoorwaarden en uitgangspunten aandacht aan de onderlinge samenhang en mogelijke tegenstrijdigheden.

Het plangebied maakt deel uit van het Belvédèregebied Maas en Waal. In relatie hiermee vraagt de Commissie aandacht voor het rijksbeleid ten aanzien van de cultuurhistorie in brede zin, zoals verwoord in de Nota Belvédère de Cultuurnota en het verdrag van Malta. De provincie Gelderland heeft bovengenoemd rijksbeleid vertaald in haar Nota Belvoir en onderschrijft daarmee het rijksbeleid. Beschrijf in het MER de consequenties van dit beleid voor het initiatief.

In de startnotitie is gemeld dat een gedeelte van het plangebied deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Diepe ontgrondingen in de EHS zijn conform de beschermingsformules uit het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) niet toegestaan. Daarvan mag afgeweken worden bij gebrek aan reële alternatieven en tegelijkertijd redenen van groot openbaar belang. De Ministeries LNV en V&W hebben aangegeven dat, gegeven het draagvlak dat bestaat voor het project Over de Maas, in deze specifieke situatie diepe ontgrondingen in de uiterwaard Over de Maas wél zijn toegestaan onder de voorwaarde dat via de ontgroning substantiële natuurwaarden worden gerealiseerd waarbij geen sprake is van diepe plassen zonder leven⁸. Geef in het MER aan:

- wat gezien de beschermingsformules uit het SGR, de formele en juridische status is van deze toezegging;
- hoe in het licht van deze toezegging het geringe draagvlak in de gemeente Lith moet worden gezien⁹;
- welke definitie van 'substantiële natuurwaarden' moet worden aangehouden waaraan het initiatief in het licht van deze toezegging getoetst kan worden¹⁰. Besteed hierbij in het bijzonder aandacht aan de stratificatieproblematiek in diepe ontgrondingsplassen en aan sleutelprocessen voor de ontwikkeling en instandhouding van riviergebonden ecotopen.

Geef, voor zover sprake is van mogelijke significante beïnvloeding door het voornemen, de ligging in de regio aan van de Vogel- en Habitatrictlijngebieden¹¹, alsmede op grond van welke natuurlijke habitats en soorten deze gebieden zijn gekwalificeerd en voor de Vogelrichtlijngebieden de aantallen per soort waarop het gebied is bepaald (1% norm). Deze informatie is nodig voor het uitvoeren van een passende beoordeling ten behoeve van de Habitatrictlijn.

Voor het voornemen moet een Watertoets worden opgesteld. Neem in het MER dezelfde informatie op als die nodig is voor het uitvoeren van de Watertoets. Bespreek in het MER de consequenties voor het initiatief van de EU-Kaderrichtlijn Water, bijvoorbeeld in relatie tot de bescherming van de grond-

⁸ Zie bijlage 2 van de startnotitie.

⁹ Verschillende inspraakreacties laten zien dat de bewoners en B&W van Lith pas in een laat stadium zijn geïnformeerd over en betrokken zijn bij het voornemen, en dat in deze gemeente weinig of geen draagvlak bestaat voor het initiatief. Zie hiervoor bijvoorbeeld de inspraakreactie van de Gemeente Lith (inspraakreactie nr. 8, bijlage 4).

¹⁰ De Commissie acht het daarbij van belang de natuurwaarden zowel vanuit kwantitatief als kwalitatief oogpunt te beschouwen.

¹¹ De Commissie denkt hier bijvoorbeeld aan de gebieden 'Waal', 'Kil van Hurwenen', 'Rijnsweerd' en 'Heesseltsche Uiterwaarden'.

en oppervlaktewaterkwaliteit. Geef aan in hoeverre het initiatief aansluit en anticipeert op de ruimtelijke claims en eisen die voortkomen uit de Maaswerken en de Integrale Verkenning Maas (IVM).

Geef in het MER aan dat het is opgesteld voor een partiële herziening van het streekplan dat door de Provincie Gelderland wordt voorbereid. Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen, instanties en organisaties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Geef tot slot de besluiten aan die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteit en de alternatieven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Maak daarbij onderscheid in activiteiten gericht op de winning van industriezand en activiteiten gericht op natuurontwikkeling.

Winning industriezand

Beschrijf in het MER:

- de oppervlakte en diepte van de ontgrondingsplassen en de hellingshoeken van de taluds;
- het bij de winning van industriezand toe te passen materieel;
- de wijze van scheiding en bestemming van de verschillende fracties;
- de situering van (tijdelijke) opslag;
- de wijze van afvoer van de verschillende fracties (per as of schip)
- de intensiteit van de afvoer, mede in relatie tot de bestaande intensiteit van het weg- en scheepvaartverkeer;
- de situering van de eventuele wegen voor de afvoer per as;
- de situering van de scheepsinvaart en de laadfaciliteiten;

Beschrijf de wijze van eindafwerking (verondieping van de ontgrondingsplassen, aanpassing hellingshoeken van de taluds, toepassing van isolatievoorzieningen, etc.) in relatie tot de gewenste natuurontwikkeling.

Het te winnen zand wordt in het plangebied deels afgedekt door een kleilaag. Daarnaast is bij proefboringen duidelijk geworden dat in de ondergrond van de Moleneindse Waard een voor zandwinning storende kleilaag aanwezig is. Tevens is bekend dat in het plangebied ernstig (klasse 3) en zeer ernstig (klasse 4) verontreinigde grond voorkomt. Beschrijf in het MER:

- hoeveel van genoemde kleilagen en verontreinigde grond aanwezig is;
- hoe daar bij de winning mee wordt omgegaan en welke bestemming hiervoor gezocht wordt;
- welke milieubeschermd maatregelen zullen worden genomen ter voorkoming van verspreiding van verontreinigingen.

De milieueffecten van de zandwinning zullen afhangen van de duur en fasering ervan. Beschrijf in het MER:

- de totale doorlooptijd van de zandwinning, respectievelijk natuurontwikkeling en wanneer welke deelgebieden 'onder handen' genomen zullen

worden. Geef aan wat daarbij de invloed kan zijn van externe factoren, waaronder de afzetmarkten voor zand en keramische klei;

- de fasering van de werkzaamheden over de dag, week en de seizoenen en op welke wijze bij de winning rekening zal worden gehouden met optredende hinder (werkzaamheden in de avondperiode en/of in het weekend), seizoensgevoeligheid (broedseizoen, paaitijden, etc.) en veiligheidsaspecten (hoogwater).

Natuurontwikkeling

Geef op basis van een landschapssysteemanalyse¹² aan waar, op welke termijn en hoe men welke natuurdoeltypen wil realiseren. Geef een beknopte beschrijving van deze natuurdoeltypen en beschrijf de randvoorwaarden (zowel abiotisch als biotisch) nodig voor de ontwikkeling ervan. Beschrijf in welke mate de ontwikkelde natuurdoeltypen kenmerkend zijn voor het rivierenlandschap. Geef aan op welke wijze de ontwikkeling van de natuurdoeltypen vorm zal worden gegeven. Het gaat hierbij niet alléén om het scheppen van de juiste terreincondities¹³, maar ook om het vervolgbeheer en de beheerstrategie om een beoogd natuurdoel te bereiken. Geef aan welke onzekerheden verbonden zijn aan het kunnen realiseren van de beoogde natuurdoeltypen. Beschrijf de fasering van de natuurontwikkeling in relatie tot die van de zandwinning.

Geef aan hoe bij de inrichting van het gebied rekening wordt gehouden met aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden (bijvoorbeeld oude Maasloop, het Gat van Voorne, Fort de Voorn, kaderestanten) en op welke wijze het initiatief zal bijdragen aan de ontwikkeling ervan.

4.2 Alternatieven

Beschrijf in eerste instantie de (milieu-)effecten van de verschillende planelementen en de opties per planelement ('variabele elementen') in globale termen¹⁴. Stel vervolgens via een gemotiveerde keuze uit deze (opties voor) planelementen alternatieven samen. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Onderbouw waarom in het MER alternatief A, zoals beschreven in de Landschapsvisie Maasuitewaarden, niet wordt uitgewerkt. Geef bij elk alternatief aan welke preventieve, mitigerende en eventueel compenserende maatregelen¹⁵ worden getroffen.

In de startnotitie wordt gemeld dat opties worden uitgewerkt voor de volgende planelementen:

- het aantakken van de plassen aan de rivier de Maas;
- het debiet dat door de nevengeulen zal lopen;
- de plaspeildifferentiatie;
- het binnendijks bufferen van water;
- de diepte van de ontgrondingen;
- de inrichting van de ontgrondingplassen met ondiepe randen;

¹² Hierbij gaat het om de ruimtelijke en functionele samenhang in een gebied tussen enerzijds geomorfologie, geologie, bodem en water en anderzijds flora, fauna en landschap.

¹³ Variatie en gradiënten in substraat, hoogteligging en waterdiepte, waterpeilen, stroming, inundatiefrequentie, mate van droogvallen, etc..

¹⁴ Voor de gekozen alternatieven is een meer gedetailleerde effectbeschrijving noodzakelijk

¹⁵ Bijvoorbeeld in relatie tot de waarschijnlijke afname van het foerageergebied van overwinterende vogels

- het verondiepen van de ontgrondingsplassen
- het verlagen van de hoogte van de oeverzone ter hoogte van Over de Maas;
- de functie van de Moleneindse Waard.

De Commissie adviseert, aanvullend hierop, opties uit te werken voor:

- de wijze van afwatering van de Alphense Uitvliet (al dan niet gescheiden van de zandwinplassen);
- de wijze waarin invulling gegeven wordt aan het recreatieve medegebruik (bijvoorbeeld ten aanzien van het wel of niet toegankelijk maken voor kleinschalige vormen van waterrecreatie);
- de looptijd en fasering van het project. Onderzoek waar het optimum ligt tussen de totale doorlooptijd van het plan en de intensiteit van zandwinning als het gaat om het minimaliseren van milieueffecten (met name hinder voor omwonenden¹⁶).

4.3 Nulalternatief

Als het mogelijk is om de doelen van de initiatiefnemer te realiseren zonder dat de voorgenomen activiteit wordt uitgevoerd, is er een reëel nulalternatief. Als voldoende beargumenteerd kan worden dat er geen reëel nulalternatief aanwezig is, kan volstaan worden met het beschrijven van de huidige situatie en de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referenties.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is verplicht. Het mma moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

Gezien het feit dat het plangebied onderdeel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur, en de voorwaarden die de Ministeries LNV en V&W hebben gesteld met betrekking tot het creëren van substantiële natuurwaarden, acht de Commissie het van groot belang om doelgericht een mma te ontwikkelen gezien vanuit:

- het ontwikkelen van natuurwaarden eigen aan het rivierlandschap op basis van de abiotische en biotische potenties in het gebied aanwezig¹⁷;
- het beschermen van de bestaande natuurwaarden van het plangebied.

Stel het mma samen door, na het onderzoeken van de effecten van de verschillende (opties voor) planonderdelen en alternatieven, te bezien of er een inrichting bestaat waarbij maximaal tegemoet kan worden gekomen aan het creëren van substantiële natuurwaarden. Beargumenteer daarbij de keuzes die gemaakt zijn voor:

¹⁶ Zie ook de inspraakreactie van de gemeente West Maas en Waal (inspraakreactie nr. 4, bijlage 4).

¹⁷ Hierbij is de ontwikkeling van hoogwaardige natuur te prefereren boven meer algemene natuur.

- het realiseren van ‘natte natuur’ via het creëren van oeverzonemilieus. De hoeveelheid oeverzone kan gemaximaliseerd worden door uit te gaan van meerdere kleinere plassen in plaats van enkele grote ontgrondingsplassen¹⁸. Ga na of, via creatief ontwerpen, plas-, strang- en geulsituaties gecreëerd kunnen worden waarbij niet of slechts beperkt verondiept hoeft te worden¹⁹;
- het realiseren van ‘droge natuur’ via het minimaliseren van de oppervlakte van het zandwingebied en het zodanig inrichten van de ‘gespaarde’ gebieden dat de gewenste (droge) natuurdoeltypen gerealiseerd worden. Ga na hoe gelijktijdig voorkomen kan worden dat ‘diepe ontgrondingsplassen zonder leven’ ontstaan.

Speel bij de inrichting van het plangebied ten behoeve van het mma zoveel mogelijk in op de potenties van het gebied die geboden worden door:

- het optreden van kwel vanuit de rivier de Waal;
- de ecohydrologische relatie met de rivier de Maas (mogelijkheden voor aantakking; optreden van inundatie);
- de reeds aanwezige natuurwaarden zoals kalkrijke bodems en hoge uiterwaardgronden, met potenties voor het creëren van stroomdalflora en hardhoutoibos.

Houdt daarnaast rekening met reeds aanwezige landschappelijke en cultuur-historische waarden zoals:

- de overgang naar de stroomruggen van de Waal en het bijbehorende reliëf (overlaatgebied);
- de Oude Maasloop;
- Fort de Voorn;
- Het gat van Voorne;
- Kaderestanten.

Woon- en leefmilieu

Ga bij de ontwikkeling van het mma uit van het voorkomen of mitigeren van aantasting van het woon- en leefmilieu tijdens de realisatiefase van het project, bijvoorbeeld door het ‘onder handen’ zijnde gebied te beperken²⁰.

De Commissie kan zich indenken dat bovengenoemde uitgangspunten met betrekking tot natuur, landschap, cultuurhistorie en woon en leefmilieu niet allemaal gelijktijdig in het mma gerealiseerd kunnen worden. Geef aan waar dergelijke conflictsituaties optreden en maak vervolgens helder beargumenteerde keuzes.

¹⁸ De Commissie is van mening dat oevermilieu's (gradiënten op de overgang van water naar land) en ondiepe waterplassen goede mogelijkheden bieden voor het creëren van substantiële natuurwaarden. Eén en ander sluit aan op alternatief A dat beschreven is in de Landschapvisie Maasuitwaarden en leidt tot een buitendijks landschap dat herkenbaar is als onderdeel van het rivierdijklandschap en niet tot een zandwinnings- c.q. plassenlandschap.

¹⁹ Zie ook de inspraakreactie van Staatsbosbeheer (inspraakreactie nr. 6, bijlage 4).

²⁰ Hierdoor ontstaat tevens variatie in de leeftijd van nieuw te ontwikkelen natuur.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUEFFECTEN**

5.1 Algemeen

Beschrijf als referenties voor de te verwachten milieueffecten:

- de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied;
- de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied inclusief de autonome ontwikkeling hiervan.

Versta daarbij onder autonome ontwikkeling de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga daarbij uit van de huidige activiteiten in het studiegebied en reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Betrek daarbij in ieder geval:

- het Natuurontwikkelingsplan Fort Sint Andries²¹;
- het Ontwerp-landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling²²;
- maatregelen in het kader van de Maaswerken en de Integrale Verkenning Maas (IVM).

Gebruik verschillende scenario's als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan, of als niet duidelijk is welke effecten bepaald beleid zal hebben.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en de omgeving daarvan, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Geef op kaart een overzicht aan van de in het studiegebied aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden inclusief bijzondere biotopen en beeldbepalende beplantingselementen en -structuren. Neem ook een kaart op waarop alle waarden geïntegreerd zijn aangegeven. Geef aan welke waarden behouden blijven dan wel verder worden ontwikkeld en welke waarden zullen verdwijnen door het initiatief.

Het MER dient een kaart en een beschrijving te bevatten van alle (bestaande of geplande) geluidgevoelige bestemmingen in het studiegebied. Het bestaande achtergrondgeluidniveau inclusief de autonome ontwikkeling daarvan dient te worden beschreven.

Neem bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- beschrijf de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- beschrijf de gevolgen voor het milieu zo kwantitatief mogelijk;
- ga in op zowel positieve als negatieve gevolgen van het initiatief;
- voer bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten een betrouwbaarheidsanalyse uit of gebruik een 'worst case scenario';
- vermeld onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens;

²¹ Visie Fort Sint Andries, een toekomstvisie op het natuurontwikkelingsgebied waar Maas en Waal elkaar ontmoeten, april 1996

²² Ontwerp landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling, december 1999.

- maak de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- besteed vooral aandacht aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- betrek bij de beschrijving de gevolgen van zowel het winrijp maken van het plangebied, de zandwinning zelf en de inrichting van het plangebied als natuurontwikkelingsgebied.

5.2

Water en bodem

Beschrijf de bodemkundige en geologische opbouw van het gebied²³ en maak een hydrologische systeemanalyse. Daarbij moet het plangebied in een groter functionerend geheel worden geplaatst, dat wil zeggen: een relatie moet worden gelegd met het binnendijkse gebied in de gemeente West Maas en Waal, de binnen- en buitendijkse gebieden in de gemeenten Lith en Maasdriel, en met de rivieren Maas en Waal.

Geef in het MER aan:

- wat de huidige geohydrologische situatie is en wat de consequenties zijn van het weggraven van bestaande klei en zandlagen en de aanleg van de zandwinplassen. Ga specifiek in op de gevolgen van het voornemen voor de grondwaterstanden, de kwel, het bemalingregime en de wateraanvoer in het binnendijks gebied. Geef de mate en zonering van Waalkwel aan bij hoge, gemiddelde en lage rivierwaterstanden;
- welke bijdrage het project Over de Maas zal leveren aan de vermindering van de hoogwaterafvoerproblematiek van de Maas²⁴. Beschrijf de gevolgen voor de waterstand in de rivier de Maas bij hoge, gemiddelde en lage waterstanden met behulp van hydraulische modelberekeningen;
- wat de huidige bodem- en grondwaterkwaliteit is en hoe deze zich zal ontwikkelen bij uitvoering van het voornemen. Ga daarbij specifiek in op de risico's van verspreiding van verontreiniging bij vergraving of storten van verontreinigde bodem, vanuit (tijdelijke) opslagdepots en bij (extreem) hoge rivierwaterstanden. Beschrijf welke preventieve en mitigerende maatregelen worden getroffen;
- wat de patronen zullen zijn van toekomstige accumulatie van met sediment meegevoerde en in de uiterwaard afgezette verontreinigingen. Geef daarbij aan welke toekomstige kwaliteit van de uiterwaarbodem hieruit voortvloeit en welke consequenties voor het gebruik en beheer van het gebied dit met zich meebrengt;
- welke waterkwaliteit wordt na gestreefd voor de aan te leggen zandwinplassen en hoe de waterkwaliteit zal worden beïnvloed door het aantakken van de plassen aan de rivier de Maas, door de afvoer van de polder Groot Maas en Waal en door de Alphense Uitvliet. Bespreek de consequenties voor de waterkwaliteit indien verontreinigde grond gebruikt wordt voor het 'verondiepen' van de zandwinplassen. Beoordeel de waterkwaliteit op basis van de gehalten aan fosfaat, stikstof, zware metalen, bestrijdingsmiddelen, et cetera. Ga in op de verblijftijd van het water in de plassen (mate

²³ Geef daarbij ook de winbare hoeveelheden zand en grind aan.

²⁴ de verwachte waterstandverlaging bij hoogwater en over welk gebied deze verlaging merkbaar zal zijn.

van doorstroming), de kans op stratificatie²⁵ en de gevolgen van zowel (extreem) hoogwater als (extreem) laagwater.

5.3 Natuur

Beschrijf de actuele natuurwaarden in het studiegebied²⁶ en het voorkomen en verspreiding daarvan²⁷. Geef mede op basis van een ecohydrologische systeembeschrijving de gevolgen voor deze waarden aan van uitvoering van het initiatief en de alternatieven. Besteedt speciale aandacht aan:

- de voor het rivierecosysteem kenmerkende of zeldzame en bedreigde natuurwaarden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het potentieel voorkomen van stroomdalflora kenmerkend voor hooggelegen uiterwaarden met lage overstromingsfrequentie. Beschouw de (on-)vervangbaarheid van deze natuurdoeltypen in een breder kader, bijvoorbeeld gelet op de afgravingen in het rivierengebied;
- de soorten die beschermd zijn op grond van Flora- en Faunawet, die voorkomen in het studiegebied en die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit. Geef voor deze soorten aan welke doelsoort zijn²⁸. Beschrijf voor de doelsoorten hoeveel er voorkomen of wat de omvang is van de standplaats, wat de mate van bedreiging is en de mate van bescherming (Nederlandse en internationale wet- en regelgeving). Geef voor elke doelsoort aan wat de verandering in aantal / omvang van de standplaats zal zijn en wat de kans is op het verdwijnen, uitsterven of verschijnen van een populatie.

Geef voor ieder alternatief een kwalitatief en kwantitatief beeld van de mate van realisatie van de beoogde natuurdoeltypen. Beschrijf in welke mate de ontwikkeling van de gewenste natuurdoeltypen beïnvloed wordt door verschillende vormen van kleinschalige recreatie zoals wandelen, fietsen, vissen, paardrijden, watersport en kleinschalige vormen van waterrecreatie²⁹.

5.4 Landschap en cultuurhistorie

Het plangebied maakt deel uit van het Belvédèregebied Maas en Waal en is dus cultuurhistorisch van belang³⁰. In een rapportage van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg voor het Gelderse Rivierdijkenplan (GRIP) uit 1994 is de omgeving Alphen aangegeven als 'rivierdijklandschap van aanzienlijke waarde'³¹. In het plangebied komen ook aardkundige waarden voor³². Direct aan de

²⁵ Zie hiervoor bijvoorbeeld de publicatie: J.W. Nijburg & E.A.M. Verhoeven (1999), Effecten van stratificatie in ontgrondingsplassen op de waterkwaliteit, een uitgave van Adviesbureau De Meent b.v., Bostel.

²⁶ Betrek daarbij in ieder geval ook de verdrogingsgevoelige natuur binnendijs en de natuurwaarden langs de rivier de Waal.

²⁷ De Commissie is van mening dat het rapport 'De natuurwaarden van de uiterwaarden van Over de Maas' van Adviesbureau Mertens (maart 2003) daar een goede aanzet voor geeft.

²⁸ In het Handboek Natuurdoeltypen, LNV 2001 staan alle doelsoorten en natuurdoeltypen.

²⁹ Hierbij kan gedacht worden aan de effecten op het rust- en foeragegedrag van met name watervogels.

³⁰ Belangrijke cultuurhistorische kenmerken van het gebied betreffen de dijkstructuur, de relictten van verdedigingswerken (Fort de Voorn), de lintbebouwing langs de Maasdijk, een molen en het gemaal Quarles van Ufford.

³¹ Met name vanwege de herkenbare aanwezigheid van de voor het landschapstype kenmerkende onderdelen binnendijsgebied, dijk en buitendijsgebied. Zie hiervoor ook de inspraakreactie van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (inspraakreactie nr. 1, bijlage 4).

overzijde van de rivier de Maas ligt de Lithse Ham, welke gezien kan worden als een belangrijke vindplaats van archeologische relicten³³.

Beschrijf in het MER de betekenis en de relatieve zeldzaamheid van de cultuurhistorische en aardkundige waarden in (de directe omgeving van) het plangebied. Geadviseerd wordt inventariserend (archeologisch) veldonderzoek uit te voeren zodat de effecten van de voorgenomen activiteit goed in beeld kunnen worden gebracht³⁴. Geef aan hoe bij de planontwikkeling rekening is gehouden en bij de planuitvoering rekening zal worden gehouden met aanwezige cultuurhistorische en aardkundige waarden. Geef aan op welke wijze deze waarden worden versterkt door het initiatief.

Beschrijf in welke mate het buitendijkse karakter van het gebied herkenbaar zal blijven of worden en de visuele relatie met de rivier zal worden versterkt. Neem in het MER schetsen of (montage-)foto's op om één en ander te verduidelijken.

5.5 Woon- en leefmilieu

In het MER moet het volgende worden aangegeven:

- de geluidimmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidsniveaus) op relevante posities ten gevolge van het winnen van zand. Geef daarbij tevens aan wat de duur van de activiteiten per locatie is. Ga in op het toetsingskader en geef aan welke mitigerende maatregelen er getroffen worden indien sprake is van overschrijding van grenswaarden;
- het aantal geluidsbelaste woningen. Daartoe is het zinvol ter vergelijking van alternatieven om geluidscontouren (equivalent) vanaf 40 dB(A) in stappen van 5 dB(A) weer te geven. Daarbij kunnen deze contouren betrokken worden op de uiterste locaties van de winwerktuigen in het wingebied, aldus worst-case situaties representerend;

Bij de toepassing van verwerkingsinstallaties zal ook de laagfrequente geluidemissie ten gevolge van (ontwaterings-)zeven een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidsniveaus³⁵ zijn in de woonomgeving en welke mitigerende maatregelen zullen worden getroffen.

Beschrijf in het MER eventueel optredende verkeers-, trillings-, stof-, geur-, licht en/of zichthinder en de gevolgen voor de verkeersveiligheid. Geef de mogelijkheden aan (tijdelijke) opslagdepots zodanig te situeren dat zij eveneens

³² Zoals een oude Maasloop en de reliëfrijke overgang naar de stroomruggen van de Waal.

³³ Het ligt in de lijn der verwachting dat deze archeologische waarde zich ook uitstrekt over de beoogde locatie Over de Maas.

³⁴ Zie ook de inspraakreactie van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (inspraakreactie nr. 2, bijlage 4).

³⁵ Men spreekt over laagfrequent geluid bij frequenties tot ca. 100 Hz. Naast het horen kan er bij laagfrequent geluid ook (in meer of mindere mate) sprake zijn van "beleven" van het geluid als druk op de oren, ogen of buik. Laagfrequent geluid kenmerkt zich onder andere door een goede geluidsoverdracht (dat wil zeggen weinig demping) over grote afstand. Vanwege deze combinatie kan laagfrequent geluid ten gevolge van zeefinstallaties relevant zijn voor afstanden tot 500 à 1000 meter, afhankelijk van omvang en trillfrequentie van de desbetreffende zeef. Indien het niveau van het laagfrequente geluid hoger is dan de gehoordrempel kan er al sprake zijn van hinder. Indien er derhalve sprake is van waarneembaar laagfrequent geluid, zijn de reacties ook relatief heftig, in tegenstelling tot geluid bij hogere frequenties. Bij laagfrequent geluid kan er ook sprake zijn van secundaire effecten in de vorm van (zichtbaar) trillende objecten en hoorbaar geluid vanwege in trilling gebrachte ramen, kopjes en dergelijke.

als zicht- en geluidswal kunnen dienen om de hinder voor omwonenden te beperken³⁶. Geef de risico's aan van schade aan woningen vanwege zettingen als gevolg van bijvoorbeeld trillingen en of grondwaterstandwijzigingen. Beschrijf de gevolgen voor de dag- en verblijfsrecreatie in de Lithse Ham.

5.6 Morfologie, debiet en stroomsnelheden

Beschrijf in het MER de morfologische effecten van het voornemen, en meer specifiek³⁷:

- de bodemontwikkeling van de hoofdgeul (=zomerbed) ter plaatse van en 2 kilometer boven- en benedenstrooms van de ontgronding;
- de stabiliteit van de oevers in de hoofdgeul en de ontgronding;
- de erosie en sedimentatie op het bestaande maaiveld in de omgeving van de ontgronding en in de ontgronding zelf;
- de morfologische ontwikkeling van de stuwpasserende nevengeul.

Geef in relatie tot bovenstaande de mogelijke gevolgen aan voor de morfologische en hydraulische stabiliteit van het riviersysteem³⁸.

Beschrijf daarnaast de ontwikkeling van de hoeveelheid water die naar verwachting door het zomerbed en winterbed ter plaatse van de ontgronding en door de stuwpasserende nevengeul zal gaan bij zowel lage, gemiddelde, hoge en extreme afvoeren van de rivier de Maas, als ook de ontwikkeling van de waterstanden en stroomsnelheden bij dergelijke afvoeren. Geef de gevolgen aan voor de waterkrachtcentrale, met name de gevolgen van het initiatief voor het debiet dat de centrale krijgt aangeleverd.

5.7 Veiligheid en scheepvaart

Beschrijf in het MER:

- de consequenties van de zandwinning voor de stabiliteit van de primaire waterkering, de waterkrachtcentrale en voor de stuw bij Lith;
- de gevolgen voor de nautische veiligheid in relatie tot de in- en uitvaart van schepen gebruikt voor de afvoer van producten;
- de gevolgen van de afvoer van producten per schip voor het scheepvaartverkeer op de Maas speciaal met het oog op de nabijheid van het sluizencomplex, de veerpont en de jachthaven in Lith;
- de wijze waarop het huidige niveau van de veerstoeper wordt gehandhaafd zodat het functioneren van het veer niet wordt aangetast³⁹;
- de consequenties die verandering in morfologie (erosie/sedimentatie) van en debiet en stroomsnelheden in het zomerbed van de rivier de Maas zullen hebben voor de scheepvaart⁴⁰.

³⁶ Deze suggestie wordt gedaan door de Gemeente West Maas en Waal (zie inspraakreactie nr. 4, bijlage 4).

³⁷ Zie hiervoor de inspraakreactie van Rijkswaterstaat (inspraakreactie nr. 9, bijlage 4)

³⁸ Zie hiervoor ook de inspraakreactie van de Gelderse Milieufederatie (inspraakreactie nr. 32, bijlage 4)

³⁹ Zowel de Gemeente West Maas en Waal als de Gemeente Lith uiten in hun inspraakreacties de wens dat de veerstoeper aan de Gelderse zijde van de rivier de Maas ten minste op het huidige niveau gehandhaafd blijft (inspraakreacties nr. 4 en 8, bijlage 4).

⁴⁰ Betrek hierbij ook de gevolgen voor de passantenhaven in Lith.

5.8 Landbouw

Geef in het MER aan in welke mate landbouwgrond verloren zal gaan en welke mate van compensatie is voorzien. Schenk daarbij aandacht aan de geschiktheid van het verloren gegane landbouwareaal en van de compensatiegrond. Beschrijf de mogelijkheden tot compensatie die geboden kunnen worden bij uitvoering van de landinrichting 'Land van Maas en Waal'. Beschrijf welke gevolgen deze compensatie heeft voor de aanwezige natuur- en landschapswaarden⁴¹.

Beschrijf de effecten voor de landbouw van de gewijzigde geohydrologische situatie tijdens en na uitvoering van het project Over de Maas. Ga daarbij in op de gevolgen voor de waterkwantiteit en -kwaliteit en maak daarbij onderscheid in de gevolgen voor de binnendijkse en buitendijkse landbouw.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referenties (zie paragraaf 5.1 van dit advies) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Gebruik de beleidsregels Actief Bodembeheer Maas (ABM) als toetsingskader voor het vergelijken van de verschillende opties voor het verwerken van de in het gebied aangetroffen vervuilde grond (afvoeren, bergen in intern of extern depot, het ter plaatse reinigen dan wel het gebruik voor het verondiepen van de diepe ontgrondingsplassen of een combinatie van deze mogelijkheden).

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

⁴¹ Zie hiervoor ook de inspraakreactie van het Ministerie LNV (inspraakreactie nr. 36, bijlage 4)

8. EVALUATIEPROGRAMMA

De Provincie Gelderland moet bij het besluit over de partiële herziening van het streekplan aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de Provincie Gelderland in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van overzichtelijke tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken waarbij topografische namen goed leesbaar zijn weer te geven en een duidelijke legenda is bijgevoegd.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport Zandwin- en
Natuurontwikkelingsgebied "Over de Maas"

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 maart 2003 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gedeputeerde Staten

provincie
GELDERLAND

Commissie voor de milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Bezoekadres
Huis der Provincie
Markt 11
Arnhem

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

telefoon (026) 359 91 11
telefax (026) 359 94 80
e-mail post@gelderland.nl
internet www.gelderland.nl

datum

25 maart 2003

onderwerp

MER-Over de Maas

nummer

RE2003.121294

Hierbij zenden wij u de startnotitie toe voor het milieueffectrapport (MER) met betrekking tot het zandwin- en natuurontwikkelingsplan "Over de Maas".

Het MER zal deel gaan uitmaken van de partiële streekplanherziening voor de zandwinning "Over de Maas". Voor dit MER zijn wij zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag.

Het initiatief (zie kennisgeving) zal gepubliceerd worden in de Staatscourant, De Gelderlander, Het Brabants Dagblad, het Carillon, de Waalkanter en de Maasbode.

Wij verzoeken u om uiterlijk negen weken na de openbare kennisgeving van de startnotitie (dus vóór 28 mei 2003) aan ons advies uit te brengen ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen voor de inhoud van het MER.

Als bijlagen treft u tevens aan de kennisgeving en de startnotitie (in tienvoud).

Wij verzoeken u bij correspondentie over deze procedure altijd het daarbij behorende registratienummer (RE2002.121294) te vermelden.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland

H 299-1

J.D. van Rheenen
dienst Ruimte, Economie en Welzijn
hoofd Vergunningen en Handhaving

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	27 MAART 2003
nummer	
dossier	1343-11/m3(10X)
kopie naar :	HLI BSL

bijlagen

coll. b/hz

code: RD/95400

inlichtingen bij dhr. J.A.M. Bouw

e-mail

doorkiesnr. 359 95 90

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 87 d.d. 7 mei 2003

KENNISGEVING

Inspraak op startnotitie milieueffectrapportage zandwin- en natuurontwikkelingsplan "Over de Maas" Verlenging inspraaktermijn

Op uitdrukkelijk verzoek van betrokkenen, uitgesproken tijdens de extra ingelaste informatieavond en hoorzitting op 16 april te Lith en weergegeven in diverse inspraakreacties, verlengen wij de termijn waarbinnen inspraakreacties op deze startnotitie kunnen worden ingebracht tot 19 mei 2003.

Op 17 december 2002 hebben Gedeputeerde Staten van Gelderland een startnotitie vastgesteld om te komen tot een milieueffectrapportage (MER) ten behoeve van een partiële streekplanherziening voor de zandwinning in "Over de Maas".

De zandwinning "Over de Maas" omvat de Maasuitwaarden "Over de Maas" en "Moleneindse Waard", gelegen op de noordoever van de Maas in de gemeente West Maas en Waal. Het doel van het initiatief is de winning van beton- en metselzand in combinatie met natuurinrichting van het plangebied.

De zandwinning omvat, inclusief het in te richten gebied, meer dan 100 hectaren. Hiermee is voor deze activiteit het doorlopen van een procedure voor de milieueffectrapportage (MER) wettelijk verplicht. Het op te stellen MER dient als basis voor de partiële streekplanherziening. Met de bekendmaking van deze startnotitie is de MER-procedure officieel van start gegaan.

Voor meer informatie over de voorgenomen activiteit wordt verwezen naar de startnotitie.

Procedure

Voor de partiële streekplanherziening zijn Gedeputeerde Staten van Gelderland bevoegd gezag. Tevens zijn zij initiatiefnemer voor het MER.

Voordat het MER wordt opgesteld, dienen eerst richtlijnen te worden vastgesteld die aangeven welke milieuaspecten in het MER onderzocht moeten worden.

De inspraak op de startnotitie is bedoeld om adviezen en reacties te ontvangen die van belang kunnen zijn bij het formuleren van de richtlijnen voor de inhoud van het MER.

Reacties met betrekking tot de startnotitie kunnen tot 19 mei 2003 schriftelijk worden ingediend bij Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, onder vermelding van het RE-registratienummer dat onderaan deze kennisgeving staat. Degene die een reactie indient, kan verzoeken persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Inzage

Tot 19 mei 2003 ligt de startnotitie ter inzage:

- bij de gemeente Lith, tijdens de daar gebruikelijke openingsuren;
- bij de gemeente West Maas en Waal, tijdens de daar gebruikelijke openingsuren;
- bij de provincie Gelderland in de bibliotheek, Markt 11 te Arnhem, op werkdagen van 08.30 tot 16.30 uur.

Nadere informatie

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer J. Bouw tel. (026) 3599590 van de afdeling Landelijk Gebied van de provincie Gelderland. Bij de heer J. Rademakers tel. (026) 3599587 is de startnotitie MER op te vragen.

Arnhem 25 april 2003 - nr. RE2002.121294

provincie
GELDERLAND

Gedeputeerde Staten van Gelderland
J. Kamminga - Commissaris van de Koningin
H.M.D. Brouwer - griffier

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Gelderland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Gelderland

Besluit: Partiële herziening van het streekplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1

Activiteit: De Provincie Gelderland is voornemens in de Maasuiterswaarden 'Over de Maas' en 'Moleneindse Waard', gelegen op de noordoever van de Maas in de gemeente West Maas en Waal, beton- en metselzand te winnen in combinatie met natuurinrichting van het gebied.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 27 mei 2003

richtlijnenadvies uitgebracht: 17 mei 2003

Bijzonderheden: De Commissie adviseert:

- de doelstellingen voor natuurontwikkeling voor de locatie Over de Maas expliciet te formuleren door aan te geven waar, op welke termijn en hoe men welke natuurdoeltypen wil realiseren;
- aan te geven op welke wijze de locatiekeuze tot stand is gekomen en welke overwegingen en speciaal milieuoverwegingen daarbij een rol hebben gespeeld, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau;
- de formele en juridische status aan te geven van de toezegging van de Ministeries LNV en V&W om in Over de Maas diepe ontgrondingen toe te staan, onder de voorwaarde dat substantiële natuurwaarden worden gecreëerd. Beschouw in het licht van deze toezegging het geringe draagvlak voor het initiatief in de gemeente Lith en definieer wat moet worden verstaan onder substantiële natuurwaarden;
- doelgericht het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) te ontwikkelen en bij de inrichting van het plangebied zoveel mogelijk rekening met de potenties van het gebied die geboden worden door het optreden van kwel vanuit de rivier de Waal, de ecohydrologische relatie met de rivier de Maas en de reeds aanwezige natuurwaarden. Streef naar het zoveel mogelijk creëren van oeverzones en het minimaliseren van de diepte van de ontgrondingsplassen, en naar het zoveel mogelijk voorkomen van de aantasting van het woon- en leefmilieu tijdens de realisatiefase van het project.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. B.A.H.V. Brorens

ir. C. van der Giessen

ir. J.A. Huizer

drs. M. Kooiman

drs. R.H.J. Mooren

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

Secretaris van de werkgroep:

dr. G.P.J. Draaijers

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20030422	Rijksdienst voor de monumenten- zorg, Regio Noord-Oost	Zeist	20030428
2.	20030418	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20030428
3.	20030422	A.A.M. Wouters + 1 medeondertekenaar	Alphen (Gld.)	20030428
4.	20030422	Gemeente West Maas en Waal	Beneden- Leeuwen	20030428
5.	20030422	Dienst Landelijk Gebied	Arnhem	20030428
6.	20030423	Staatsbosbeheer	Arnhem	20030428
7.	20030422	Ans van den Hurk + 1 medeondertekenaar	Alphen	20030428
8.	20030422	Gemeente Lith	Lith	20030428
9.	20030422	Rijkswaterstaat, directie Limburg	Maastricht	20030428
10.	20030422	Dorpscomité Alphen + 15 dijkbewoners	Alphen (Gld.)	20030428
11.	20030418	Ing. L.L.M. de Lorijn namens M.L. van den Boogaard	Alphen (Gld.)	20030428
12.	20030419	Jo Schellen + 1 medeondertekenaar	Lith	20030428
13.	20030421	Vereniging voor natuur en Milieu- educatie	Boven-Leeuwen	20030428
14.	20030422	Rodruza B.V.	Nijmegen	20030428
15.	20030421	Pim M. Groot + 1 medeondertekenaar	Lith	20030428
16.	20030422	J.M. van den Broek + 1 medeondertekenaar	Lith	20030428
17.	20030421	Janus Liebregts	Lith	20030428
18.	20030421	G.M.A. Hagoort	Lith	20030428
19.	20030422	Stichting Rechtsbijstand namens J.C.M. de Keijzer	Tilburg	20030428
20.	20030418	Familie Scherpenzeel	Lith	20030428
21.	20030416	Dhr. van Os	Lith	20030428
22.	20030418	T.C.J. Bierlaagh	Alphen	20030428
23.	20030418	L.A.M. van Lierop	Lith	20030428

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
24.	20030418	Heemkundekring Maasdorpen in de Gemeente Lith	Lith	20030428
25.	20030411	GLTO afd. West Maas en Waal	Alphen	20030428
26.	20030412	J.G. Jagtenberg	Alphen	20030428
27.	20030419	F.A.M. Bouw + 91 medeonderteke- naars	Lith	20030428
28.	20030420	A.M.M. van den Heuvel	Beneden- Leeuwen	20030506
29.	20030421	A. Arma + 1 mede inspreker	Alphen a/d Maas	20030506
30.	20030422	J.M. van den Broek + 1 medeonder- tekenaar	Lith	20030506
31.	20030424	Provincie Noord-Brabant	's- Hertogenbosch	20030506
32.	20030423	Gelderse Milieufederatie	Arnhem	20030506
33.	20030420	E.W.N. Crone	Lith	20030506
34.	20030514	F.N.D. Schoot	Lith	20030520
35.	20030514	Bouwbedrijf Timmers B.V.	Rosmalen	20030520
36.	20030429	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij directie Oost	Deventer	20030520
37.	20030515	Stichting Rechtsbijstand namens E.W.N. Crone	Tilburg	20030520
38.	20030514	Nederlandse Kano Bond	Amersfoort	20030520
39.	20030516	ARAG Nederland namens 6 cliënten	Leusden	20030520
40.	20030514	W. Raap + 1 medeondertekenaar	Lith	20030520
41.	20030510	R. Wiegman	Maren Kessel	20030520
42.	20030514	S. de Waart + 1 medeondertekenaar	Lith	20030521
43.	20030516	C. Bouw + 1 medeondertekenaar	Lith	20030521
44.	20030514	W. van Lith	Lith	20030521
45.	20030514	Fam. Scherpenzeel - Meiling	Lith	20030521
	20030517	Fam. Scherpenzeel - Meiling	Lith	20030521
46.	20030514	E.C.M. van Teeffelen	Lith	20030521
47.	20030514	G. de Kruijt	Lith	20030521
48.	20030514	P.C.M. Hesemans	Lith	20030521
49.	20030517	Drs. B.E. van Sleuwen namens het bestuur van Bewonersorganisatie	Lith	20030521

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
		Lith i.o. + 1175 medeondertekenaars		
50.	20030514	N. Kessenaar + 1 medeondertekenaar	Lith	20030521
51.	20030514	F.A.M. Bouw	Lith	20030522
52.	20030514	J.A. Beekmans	Lith	20030522
53.	20030514	I.J.J. Groot	Lith	20030522
54.	20030518	M.M. Prinsen	Lith	20030522
55.	20030514	I.J. van Os	Lith	20030522
56.	20030514	L. v. Rijswijk	Lith	20030522
57.	20030505	H. Schrover + 1 medeondertekenaar	Lithoijen	20030527
58.	20030515	mr. A.G. Kerkhof	Lith	20030610
59.	20030514	I.J. Faessen + 1 medeondertekenaar	Lith	20030610
60.	20030514	S.R.J. Haipping	Lith	20030610
61.	20030514	M. Moonen	Lith	20030610
62.	20030514	W. Raap + 1 medeondertekenaar	Lith	20030610
63.	20030514	P. vd Berc	Lith	20030610
64.	20030514	J.P.W. van Uden	Lith	20030610
65.	20030514	A. Spanjens	Lith	20030610
66.	20030514	M. v Roosmalen	Lith	20030610
67.	20030514	W.G.M. Bongers	Lith	20030610
68.	20030514	O.M. keizers	Lith	20030610
69.	20030514	J. Omssen	Lith	20030610
70.	20030514	B. Geurts	Lith	20030610
71.	20030514	M.M. Beukers + 1 medeonderteke- naar	Lith	20030610
72.	20030514	J.M.W. de Nady	Lith	20030610
73.	20030514	P. Kolijn	Lith	20030610
74.	20030514	A. Lagarde	Lith	20030610
75.	20030514	Mw. I. Leguin	Lith	20030610
76.	20030514	W. Vendelmans + 1 medeonderteke- naar	Lith	20030610
77.	20030514	G.F. de Nooy - Tack	Lith	20030610
78.	20030514	A. Raap + 1 medeondertekenaar	Lith	20030610
79.	20030514	P. v. Wouw	Lith	20030610
80.	20030514	Fam. v. Lith	Lithhoijen	20030610

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
81.	20030514	A. van Tol	Lith	20030610
82.	20030514	L. Willemse	Lith	20030610
83.	20030514	T. Brukx	Lith	20030610
84.	20030514	IJ. Spierings	Lith	20030610
85.	20030514	Fam. Tiemersma	Lith	20030610
86.	20030514	P.H.M. Wielders	Lith	20030610
87.	20030514	J. v. Groeningen	Lith	20030610
88.	20030514	W. Berkelaar	Lith	20030610
89.	20030514	A.M. van Schijndel	Lith	20030610
90.	20030514	E.D. Ipenburg	Lithoijen	20030610
91.	20030514	Fam. Sprenger	Lith	20030610
92.	20030514	P. v. Doorn	Lith	20030610
93.	20030514	A. van Zoest	Lith	20030610
94.	20030514	B. Verstraten	Lith	20030610
95.	20030514	Fam. vd. Zanden	Lith	20030610
96.	20030514	F. v.d. Schoot	Lith	20030610
97.	20030514	H.W. Klein Hofneijen	Lith	20030610
98.	20030514	N. Weessemaar + 1 medeonderteke- naar	Lith	20030610
99.	20030514	P.C.M. Hessemans	Lith	20030610
100.	20030514	G. de Kruijt	Lith	20030610
101.	20030514	E.C.M. van Teeffelen	Lith	20030610
102.	20030514	Fam. Scherpenzeel - Meiling	Lith	20030610
103.	20030514	L. van Rijswijk	Lith	20030610
104.	20030514	IJ.J. Groot	Lith	20030610
105.	20030514	J.A. Beekmans	Lith	20030610
106.	20030514	S. de Waart + 1 medeondertekenaar	Lith	20030610
107.	20030514	A.L. van Lith	Lith	20030610
	20030409	Inspraak avond	Alphen	20030610
	2000416	Inspraak avond	Lith	20030610